

Utkast till lagrådsremiss ”Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen”

S2021/07285

1 Sammanfattning

Skatteverket vidhåller det som angavs i tidigare remissvar om att verket

- tillstyrker förslagen om *att* det införs en ny lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen, *att* den som har fyllt 18 år ska ansöka första gången hos Skatteverket och *att* förnyad ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska ske hos Socialstyrelsen, samt
- avstyrker förslagen om *att* den som är mellan 12 och 18 år ska ansöka första gången hos Skatteverket.

Skatteverket tillstyrker förslagen om

- *att* ansökan ska vara skriftlig och lämnas vid personlig inställelse, och
- *att* ansökan kan beviljas först efter att fyra månader förflutit från det att ansökan kom in till Skatteverket.

Skatteverket lämnar i övrigt vissa synpunkter på förslagen i form av förslag till förtydliganden och ny utformning av lagtext.

Förslagen bedöms medföra en engångskostnad för Skatteverket om ca 3 miljoner kronor med hänsyn till att det är en ny arbetsuppgift som medför IT-utveckling, interna utbildningsinsatser samt framtagande av blanketter, informationsmaterial och interna rutiner.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Inget krav på sökandens könsidentitet (8.2.1)

En första ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska enligt 1 § första stycket andra meningen och motiven *inte* innefatta en prövning av sökandens könsidentitet. Trots detta anges i 1 § första stycket första meningen att ändring kan ske för den som ”upplever att det kön som framgår av folkbokföringen inte stämmer överens med könsidentiteten.”

Det måste vara otvetydigt vad som ska omfattas av myndighetens prövning. Skatteverket anser att lagtexten enbart ska ange de rekvisit som ska omfattas av prövningen och att det subjektiva rekvisitet om sökandens upplevda könsidentitet därför ska utgå. Även i motiven framkommer en oklarhet angående vad som ska omfattas av prövningen; till exempel anges på s. 68 att den enskilde i ansökan ska ”*bekräfta att det kön som framgår av folkbokföringen inte stämmer överens med*

könsidentiteten". Skatteverket anser att ett sådant krav på bekräftelse i ansökan går utöver vad som enligt paragrafen och motiven i övrigt ska krävas för att ändring ska beviljas. Bekräftandet bör enbart avse det faktum att sökanden vill ändra det kön som framgår i folkbokföringen, utan angivande av skälen för detta. Det finns inte skäl att avkräva att enskilda lämnar uppgifter som inte behövs för prövningen.

Skatteverket anser att det uttryckligen bör framgå av 1 § att, såsom anges i motiven, ändring enligt paragrafen endast kan göras en gång. Det bör vidare framgå av lagtexten vilka tidigare beslut som exkluderar en ändring enligt 1 §. Detta framgår inte av nuvarande lagförslag, utan enbart av motiven till 2 § (s. 83).

Skatteverket vidhåller att underåriga inte ska få göra ansökan enligt 1 § och anser att det fortsatt saknas en tillräcklig analys av skälen för att en sådan åldersgräns ska tillämpas. Detta särskilt mot bakgrund av att det i Socialstyrelsens kartläggning har framkommit att det råder tydligt skilda meningar i fråga om barns behov av ändring (s. 20).

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Skatteverket att 1 § första stycket får följande lydelse:

Den som har fyllt 18 år kan efter ansökan hos Skatteverket få det kön som framgår av folkbokföringen ändrat. En ändring enligt denna paragraf kan endast göras en gång och under förutsättning att ändring av det kön som framgår av folkbokföringen inte tidigare skett.

2.2 En första ändring ska kunna beviljas först efter fyra månader (8.2.2)

I utkastet redovisas att det framförts farhågor för att det nya förenklade förfarandet kan komma att missbrukas. Den analys av risker som redovisas i utkastet saknar emellertid en avvägning mellan en önskan om ett förenklat förfarande och riskerna för missbruk (s. 79). Skatteverket anser att det behöver göras en ännu grundligare riskbedömning. En sådan riskbedömning behöver även innehålla en konsekvensbeskrivning av konkreta förutsättningar som behöver föreligga för att minimera risken för missbruk. De två åtgärder som nu föreslås (personlig inställelse och betänketid) bidrar i och för sig till att motverka missbruk, men det står inte klart att de är tillräckliga vilket också uttalas i motiven.

När det gäller lagtextens utformning har Skatteverket följande synpunkter.

Det är inte lämpligt att som enda rättsföljd ange att en ansökan *ska beviljas* för det fall sökanden framställer begäran om detta i rätt tid. Det kan vara så att förutsättningarna ändras under betänketiden så att ett beviljande inte längre är möjligt vid beslutstidpunkten. Lagtexten bör istället ta sikte på *beslut i frågan om ändring* vilket innefattar samtliga möjliga rättsföljder, dvs. avvisning, beviljande och avskrivning. Skatteverket föreslår därför att 1 § andra stycket istället får följande lydelse:

Skatteverket ska meddela beslut i frågan om ändring om minst fyra månader förflutit från det att ansökan kom in till Skatteverket och sökanden då begär det. Om sökanden inte har framställt sådan begäran inom sex månader från det att ansökan kom in till Skatteverket har ansökan fallit.

2.3 Särskilt om ansökan (8.2.3)

Skatteverket ställer sig positivt till att ansökan ska vara skriftlig och lämnas vid personlig inställelse. Skatteverket ställer sig vidare positivt till vad som anges i motiven (s. 76) om att även en begäran enligt 1 § andra stycket ska vara skriftligt. Det bör framgå uttryckligen av

lagtexten att krav på skriftlighet även gäller för en sådan begäran, samt att det av rubriken till aktuell bestämmelse bör framgå att den även rör begäran om beslut om ändring.

När det gäller kravet på personlig inställelse bör det uttryckligen framgå av lagtexten vem kravet på personlig inställelse riktar sig mot, dvs. mot sökanden. Om kravet ska gälla även för vårdnadshavare som gör ansökan för barn enligt 6 § bör det i så fall särskilt anges.

Skatteverket föreslår att 5 § och dess rubrik får följande lydelse:

Ansökan och begäran om beslut

En ansökan *enligt denna lag och en begäran enligt 1 § andra stycket* ska vara skriftlig.

En ansökan enligt 1 § ska lämnas *av sökanden* vid personlig inställelse hos Skatteverket.

2.4 Ansökan som avser barn (8.4)

Enligt 6 § ska ansökan för ett barn göras av barnets vårdnadshavare. Skatteverket anser att det bör anges i lagtexten att även en begäran om beslut enligt 1 § andra stycket ska göras av barnets vårdnadshavare. Skatteverket anser att paragrafen inte behöver en egen rubrik, utan att det är tillräckligt att den omfattas av föregående rubrik (*Ansökan och begäran om beslut*). En sådan ordning tydliggör att formkraven i 5 § även omfattar ansökningar som avser barn.

Skatteverket föreslår att 6 § får följande lydelse:

En ansökan *enligt denna lag och en begäran enligt 1 § andra stycket* för ett barn görs av barnets vårdnadshavare.

En ansökan *enligt denna lag och en begäran enligt 1 § andra stycket* för ett barn som har fyllt 12 år får inte göras utan barnets skriftliga samtycke.

2.5 Krav på sökanden (8.6 – 8.7)

Den föreslagna lydelsen av bestämmelsens första och andra stycken – att en ansökan får bifallas endast om vissa formella krav är uppfyllda – tar sikte på *handläggningsförfarandet* och *beslutstidpunkten*. I motiven (s. 138f) anges att det som avses är allmänna förutsättningar som ställs på *sökanden*. Skatteverket anser att lagtexten bör utformas i enlighet med vad som framgår av motiven. Med en sådan utformning framgår det att kraven ska vara uppfyllda vid tidpunkten för både ansökan och beslut. Vidare blir en sådan utformning konsekvent med kravet att sökanden inte får vara registrerad partner.

Skatteverket anser att kravet om att en sökande inte får vara registrerad partner ska vara knutet till sökanden enligt 1 och 2 §§ eftersom det inte är aktuellt för en sökande enligt 3 § (barn under 12 år).

Skatteverket vill framhålla att samma begrepp bör användas vad avser prövningen av en ansökan. I 1 och 2 §§ används *beviljas* medan det i 4 § används *bifallas*.

Skatteverket föreslår att 4 § får följande lydelse:

En sökande enligt 1 eller 2 §§ ska vara folkbokförd i Sverige, eller vara svensk medborgare och ha ett personnummer eller samordningsnummer. Sökanden får inte vara registrerad partner.

En sökande enligt 3 § ska vara folkbokförd i Sverige.

2.6 Erkännande av utländska avgöranden (8.10)

Skatteverket uppfattar att syftet med bestämmelsen är att erkännande endast ska kunna ske om det utländska avgörandet avser könstillhörigheterna man respektive kvinna. Om det utländska avgörandet istället avser en tredje könstillhörighet, vilket idag finns i vissa länder, får det dock också anses falla inom lagens ordalydelse. Skatteverket efterfrågar därför ett klagörande av vad som innefattas i rekvisitetet *könstillhörighet* och, om en tredje könstillhörighet erkänns, om personen då ska tilldelas ett udda eller jämnt födelsenummer eller individnummer, se 18 § andra stycket och 18 a § tredje stycket folkbokföringslagen (1991:481).

Skatteverket efterfrågar även ett förtydligande av vad som gäller i de fall då den enskilde är registrerad partner.

2.7 Bemyndigande (8.11)

Skatteverket har inte några synpunkter på att det införs bestämmelser om bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en ansökan ska innehålla och om ansökningsförfarandet i övrigt. Skatteverket anser emellertid att det, i motsats till vad som anförs i motiven (s. 99), inte finns behov av eller är lämpligt att i föreskrifter reglera vad som ska gälla i fråga om bristfälliga ansökningar, myndighetens skyldighet att avhjälpa brister och behovet av delgivning då regler om detta redan finns i förvaltningslagen (2017:900) och delgivningslagen (2010:1932).

3 Konsekvenser för Skatteverket

Förslagen bedöms medföra en engångskostnad om ca 3 miljoner kronor med hänsyn till att det är en ny arbetsuppgift som medför IT-utveckling, interna utbildningsinsatser samt framtagande av blanketter, informationsmaterial och interna rutiner.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm och föredragits av rättsliga experten Anna Ljungberg. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: överdirektören Fredrik Rosengren, rättschefen Michael Erliksson samt enhetschefen Stina Ögren och sektionschefen Anne Charlotte Hakefjäll.

Katrin Westling Palm